

A Találmányi Hivatal vette át a tapasztalatcsere lebonyolítását

Újítási mozgalmunknak két sarkalatos kérdése van: az egyik az elfogadott, de be nem vezetett újítások problémája, a másik pedig a tapasztalatcsere kérdése. Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy népgazdaságunk fejlesztése, 5 éves tervünk teljesítése szempontjából csak azoknak az újításoknak van jelentőségük, amelyeket meg is valósítottak. Csak a bevezetett újítás nyomán keletkezik anyag-, energia- és munkabér-megtakarítás. Központi kérdés tehát az elfogadott újítások megvalósítása.

De nem kevésbé központi feladat a tapasztalatcsere helyes irányítása, megszervezése és lebonyolítása sem. Mi a tapasztalatcsere célja? Röviden lehet erre felelni: egy-egy jól bevált újítás minél szélesebb körben való elterjesztése, vagyis eljuttatása mindazokhoz az üzemekhez, amelyek azt azonos vagy hasonló profiljuk folytán, vagy egyéb okból, szintén alkalmazni tudják.

A jól működő tapasztalatcsere eredményeként a szélesebb körben alkalmazható újítások nem maradnak meg a szűk üzemi keretek között,

hanem számos vállalatnál, üzemnél bevezetést nyernek és így sokszorosan nagyobb hasznot hoznak népgazdaságunknak, mintha csak szűk körben lennének alkalmazva.

Jól látta kormányzatunk a tapasztalatcserenek ezt a fontosságát és ezért foglalkozik az újítási ügyek intézésének egységes szabályozásáról szóló 56/1951. (II. 27.) M. T. sz. rendelet 33. §-a külön is a tapasztalatcsere kérdésével. Az Országos Tervhivatal elnökének 10860/1951. O. T. sz. rendelete a most említett szakasz végrehajtásával kapcsolatban tartalmaz részletes intézkedéseket. Ezek a rendeletek a tapasztalatcsere lebonyolításában igen fontos szerepet biztosítanak a Műszaki Dokumentációs Központnak. E rendeletek értelmében ugyanis a minisztériumok újítási osztályai (csoportjai) kötelesek a tapasztalatcsere nekik megküldött műszaki tökéletesítéseket és termelési észszerősítéseket tapasztalatcsere-re alkalmaságuk szempontjából felülvizsgálni és a szélesebb körben felhasználhatónak minősített tapasztalati anyag műszaki leírását és ábráit a Műszaki Dokumentációs Központnak megküldeni. A Műszaki Dokumentációs Központ az ilyen módon megküldött anyag lényegét ismertető tartalmi leírásokat és a velük kapcsolatos ábrákat — a minisztériumok által megküldött útmutatás szerint — köteles megküldeni a vállalatoknak, üzemeknek; ezeknek külön kívánságára pedig az egyes műszaki tökéletesítések és termelési észszerősítések teljes leírását és ábráit is köteles megküldeni.

A fentiekben vázolt szerepkörét a Műszaki Dokumentációs Központ — tapasztalat szerint — nem tudta megfelelően betölteni. Ennek okát a Műszaki Dokumentációs Központ szervezeti felépítésében kell keresnünk. Ugyanis a Központnak nincsen olyan szerve, mely az üzemekkel, minisztériumokkal közvetlen kapcsolatban, összeköttetésben állna, márpedig enélkül a tapasztalatcsere jól lebonyolítani nem lehet. A tapasztalatcsere helyes irányítása és lebonyolítása céljából állandó összeköttetésben kell állani a minisztériumokkal

egyrészt annak szorgalmazása céljából, hogy a minisztériumok minél nagyobb számú tapasztalatcsere-re alkalmas anyagot juttassanak el a központi szervnek, másrészt pedig azért, hogy a minisztériumok a felügyeletük alá tartozó vállalatoktól minél több tapasztalatcsere-re alkalmas javaslat leírását gyűjtsék be. De

a tapasztalatcsere lebonyolításával foglalkozó központi szervnek nemcsak a minisztériumokkal, hanem az üzemekkel is közvetlen összeköttetésben kell lennie,

mert csak így láthatók egy-egy üzemen belül azok a hibák, amelyek a tapasztalatcsere-mozgalom fejlődését akadályozzák.

Mint a fentiekben erről már szó volt, a Műszaki Dokumentációs Központ nem rendelkezik olyan szervezettel, hogy ez a közvetlen kapcsolata a vállalatok és minisztériumok felé kiépíthető lett volna. Ezzel szemben az Országos Találmányi Hivatal a maga szervezési és ellenőrzési tevékenysége kapcsán állandó és közvetlen összeköttetést tart mindazokkal a szervekkel, amelyek a tapasztalatcsere lebonyolításába be vannak kapcsolva. Kézenfekvő tehát az a megoldás, hogy a tapasztalatcsere-mozgalom lendületének fokozása céljából az irányítást és a központi lebonyolítást az Országos Találmányi Hivatalnak kell átvennie.

Az Országos Tervhivatal elnökének rendelkezése folytán a jövőben a tapasztalatcsere-mozgalom irányítását, ellenőrzését és központi lebonyolítását az Országos Találmányi Hivatal látja el. Az Országos Tervhivatal elnökének ez a rendelkezése már hatályba is lépett. Nézzük meg közelebbről, mit jelent ez a változás és ezzel kapcsolatban foglalkozzunk azzal a kérdéssel, hogy milyen módon lehet a tapasztalatcsere-mozgalmat kifejleszteni, annak lendületét fokozni.

Elsősorban meg kell állapítani, hogy az Országos Tervhivatal elnökének említett rendelkezése a tapasztalatcsere-re vonatkozó és fentebb idézett jogszabályokat nem helyezi hatályon kívül és azokat lényegileg nem is változtatja meg. Érvényesek tehát mindazok a rendelkezések, amelyek a tapasztalatcsere lebonyolításának módját szabályozzák. A változás csak annyi, hogy ahol a rendeletek Műszaki Dokumentációs Központról beszélnek, ehelyett az Országos Találmányi Hivatalt kell érteni. Vagyis

a jövőben az egyes minisztériumok a tapasztalatcsere céljából hozzájuk beküldött anyagot nem a Műszaki Dokumentációs Központnak, hanem a Találmányi Hivatalnak küldik meg.

A megküldéskor továbbra is közölni kell, hogy az egyes műszaki tökéletesítéseket és termelési észszerősítéseket mely népgazdasági vagy termelési ágak tervkötelezett vállalatainak küldje meg az Országos Találmányi Hivatal. Az Országos Találmányi Hivatalnak azonban — ha a tapasztalatcsere-mozgalmat jól akarja vinni — nem szabad csak a minisztériumok közléseire támaszkodni, hanem öntevékenyen kell foglalkoznia azzal, hogy a minisztériumok által beküldött anyag a minisztériumok által megjelölt üzemeken kívül még mi-

lyen további vállalatoknál használható fel. Vagyis az Országos Találmányi Hivatalnak a tapasztalatcserével kapcsolatos munkája csak akkor lesz igazán jó, ha az üzemi látogatások, ellenőrzések során szerzett bőséges tapasztalatait felhasználva egyrészt rendszeresen szorgalmazza a javaslatoknak hozzá való beküldését, másrészt pedig há a javaslatokat nemcsak a minisztériumok által megjelölt vállalatoknak, hanem azoknak az üzemeknek is megküldi, amelyek azonos, vagy hasonló profiljuk folytán az újítást be tudják vezetni.

Foglalkozunk most azzal a kérdéssel, hogy melyek azok a szempontok, amelyeket szem előtt tartva a tapasztalatcseré-mozgalom nagyarányú fellendülését érhetjük el.

Az első és legfontosabb feladatok egyike, hogy a kicsinyes, sovíniszta üzemi szempontokat félretéve, a tapasztalatcserével foglalkozó szervek megértsék azt, hogy a szélesebb körben felhasználható újítási javaslatoknak nem szabad a szűk üzemi kereteken belül megrekedniök.

Igen szűk látókörrel tesz tanubizonyosságot az az újítási megbízott, vagy újítási bizottság, amely jó javaslatot nem küld el tapasztalatcserére

azért, hogy az csak a saját üzemben belül felhasználva, csak a saját vállalat részére jelentsen gazdasági vagy egyéb hasznos eredményt. Helyesen jár el akkor az újítási bizottság, ha minden egyes javaslat letárgyalásakor gondosan mérlegeli, hogy a javaslat tapasztalatcserére alkalmas-e. Ha igen, ezt a határozatában is le kell rögzíteni. Az újítási megbízott pedig a bizottság határozata alapján annak meghozatalától számított 15 napon belül köteles az ilyen műszaki tökéletesítéseket és termelési észszerűsítéseket az illetékes minisztérium újítási osztályának beküldeni. A 15 napos határidő természetesen nem jelenti azt, hogy hamarabb nem lehet a tapasztalatcserére alkalmas anyagot továbbítani. Sőt, az a kívánatos, hogy a bizottság határozatának meghozatala után a körülményekhez mért legrövidebb időn belül küldje el az újítási megbízott az anyagot.

Jogsabályaink értelmében csak a műszaki tökéletesítéseket és termelési észszerűsítéseket kell tapasztalatcserére bocsátani. Ennek a rendelkezésnek az a magyarázata, hogy az ügyviteli észszerűsítések általában kisebb jelentőségűek, csak az illető közület speciális viszonyai között alkalmazhatók, ezért nem lenne indokolt annak általánosságban való elrendelése, hogy ezeket a javaslatokat is tapasztalatcserére kell bocsátani.

Az újítási szerveknek azonban nem szabad a jogsabályokat mereven, bürokratikusan alkalmazniok.

Ha tehát olyan ügyviteli észszerűsítési javaslatot tárgyalnak, amely megítélésük szerint máshol is felhasználható, ezeket is bocsássák tapasztalatcserére oly módon, hogy megküldik illetékes minisztériumoknak. Ezen túlmenően még további tág lehetősége van az egyéni kezdeményezésnek. Pl. az újítási megbízott vizsgálja meg azt, hogy az utolsó 1—2 éven belül elfogadott javaslatok milyen mértékben kerültek tapasztalatcserére. Ha azt látja, hogy viszonylag kevés, úgy né sajnálja a fáradságot és vizsgálja felül a javaslatokat abból a szempontból, hogy azok szélesebb körben alkalmazhatók-e. Ha véleménye igenlő, úgy terjessze e javaslatokat az újítási bizottság elé, mely azután állást foglal a tapasztalatcserére való

alkalmasság kérdésében. Ha pedig az újítási megbízott a bizottsággal ellentétes véleményen van, akkor is küldje el a javaslatot tapasztalatcserére, mert nagyobb kár a népgazdaság részére, ha egy jó javaslat a bizottság határozata következtében a vállalaton belül megreked, mint ha néhány javaslatot feleslegesen továbbítanak. Különösen a már bevezetett és jól bevált újításoknál kell gondosan mérlegelni, hogy szélesebb körben alkalmazhatók-e? További fontos szempont, hogy az újítások továbbítása helyes formában történjék. A minisztérium a beküldött anyagot csak akkor tudja helyesen és gyorsan kiértékelni, ha a javaslat leírásából és — amennyiben szükséges — rajzából a javaslat műszaki lényege világosan kitűnik. A leírás és a rajz elkészítésénél az újítási megbízott igénybeveheti a vállalatvezető által kijelölt szakértőket, sőt szükség esetén a javaslattevőket is be kell vonni a munkába.

A fentebb elmondottakat megfelelően alkalmazzák a minisztériumok is a tapasztalatcserével kapcsolatos munkánál.

Az egyes minisztériumok a hozzájuk beérkezett anyagot a beérkezéstől számított 10 napon belül kötelesek a Találmányi Hivatalhoz továbbítani.

természetesen csak abban az esetben, ha a minisztérium is úgy ítéli meg, hogy a javaslat szélesebb körben alkalmazható. A minisztériumok feladata, hogy azokat a műszaki leírásokat, amelyek a javaslatokat nem kellőképpen ismertetik, olyan formában dolgozzák át, hogy azokból a javaslatok műszaki lényege világosan kitűnjék. Tehát a minisztériumokra is irányadó szempont: minél rövidebb időn belül továbbítani az Országos Találmányi Hivatalhoz a javaslat érthető műszaki leírását és rajzát, egyúttal megjelölni azt is, hogy a javaslat leírását mely vállalathoz kell az Országos Találmányi Hivatalnak megküldenie. Az a körülmény, hogy a minisztériumok a hozzájuk bejött javaslatokat az Országos Találmányi Hivatalhoz továbbítják, természetesen nem akadályozza azt, hogy a felügyeletük alá tartozó vállalatoknak az arra alkalmas anyagot továbbra is közvetlenül küldjék meg.

Az Országos Találmányi Hivatal feladatát a tapasztalatcseré-mozgalom terén, röviden a következőkben jelölhetjük meg:

Irányítja, lebonyolítja és ellenőrzi a tapasztalatcserét. Átszálltak az Országos Találmányi Hivatalra mindazok a feladatok, amelyeket eddig a Műszaki Dokumentációs Központ látott el.

A Találmányi Hivatalnak, már szervezeti adottságainál fogva is, lendületesebben nagyobb kezdeményező erővel kell a feladatokat ellátnia.

Ha az Országos Találmányi Hivatal e munkájának ellátása során új elvi vagy gyakorlati szempontokat alakít ki, ezeket az Újítók Lapján keresztül a tapasztalatcseré lebonyolításában közreműködő szervekkel közli.

Ha a fentebb vázolt feladatokat a tapasztalatcseré lebonyolításával foglalkozó szervek harmónikus együttműködésben, a vonatkozó jogsabályok helyesen értelmezett rendelkezéseinek megfelelően végzik, a kívánt eredmény, a tapasztalatcseré-mozgalom nagyarányú fellendülése, nem maradhat el.

Krasznay Mihály